

Prvá pomoc Slovensku:

priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám

(Aktualizácia 14)

júl 2021

Matúš Baliak

Štefan Domonkos

Lucia Fašungová

Branislav Hábel

Tadeáš Chujac

Ján Komadel

Marcela Veselková

Pod'akovanie

Autori ďakujú Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny, jednotlivým úradom práce, Sociálnej poisťovni, ako aj Infostatu za poskytnutie údajov nevyhnutných na spracovanie tohto komentára. Za cenné rady a technickú podporu ďakujú Ondrejovi Buchelovi z ISP.

Zhrnutie¹

Tento komentár predstavuje v poradí štrnástu aktualizáciu analytického komentára ISP zverejneného 29. mája 2020 s cieľom informovať odbornú aj širšiu verejnosť o opatreniach prijatých na podporu ekonomiky SR v čase mimoriadnej situácie súvisiacej s pandémiou COVID-19 (pozri bližšie Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a). Sériou týchto publikácií ISP reaguje na pretrvávajúci záujem verejnosti o dáta súvisiace s využívaním ekonomickej pomoci štátu organizovanej pod záštitou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR).

Koncom marca 2020 schválila vláda SR opatrenia zamerané na zmiernenie ekonomických dopadov pandémie COVID-19. Najprv boli schválené nové typy sociálnych dávok v podobe pandemického nemocenského a ošetrovného, následne vláda predstavila aj opatrenia priamej pomoci na udržanie pracovných miest v rámci tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Paralelne s týmito opatreniami umožnila novelizácia zákona o sociálnom poistení odklad alebo odpustenie odvodov na sociálne poistenie pre niektorých zamestnávateľov. V čase prípravy štrnástej aktualizácie komentára už neplatí núdzový stav na území Slovenska, ktorý bol zrušený uplynutím 14. mája 2021. Stále je vyhlásený mimoriadny stav a finančná podpora prostredníctvom opatrení „Prvej pomoci“ sa bude vyplácať do konca roka 2021. Výška a poskytovanie príspevkov za júl a ostatné mesiace roka 2021 sa však naviazali cez tzv. Covid automat na vývoj epidemickej situácie.²

Podľa dát dostupných k 1. júlu 2021 uzavreli úrady práce, sociálnych vecí a rodiny so zamestnávateľmi a SZČO dotknutými mimoriadnou situáciou bezmála 200 tisíc dohôd o poskytovaní pomoci. Na základe týchto dohôd sa rozdelila pomoc v celkovej výške bezmála 1,87 miliardy eur. Uvedenou sumou sa podporila približne tretina pracovných miest v ekonomike.³ Cez „Prvú pomoc“ bolo za obdobie marec až december 2020 podporených cez 3 milióny mesačných pracovných miest („človekomesiacov“, zamestnancov alebo SZČO), čo znamená, že priemerný mesačný počet podporených presiahol 300 tisíc pracujúcich. Za január 2021 dosiahol počet podporených pracovníkov takmer 372 tisíc a za február 2021 presiahol počet 354 tisíc. Podľa dostupných údajov za obdobie marec až máj 2021 sledujeme postupný pokles v počte podporených mesačných pracovných miest. Za marec 2021 sa finančne podporilo cez 343 tisíc mesačných pracovných miest, za apríl takmer 329 tisíc a za máj ďalších 190 tisíc mesačných pracovných miest. Čísla za máj signalizujú výraznejší útlm v počte podporených pracovníkov, avšak májové údaje budú podliehať dodatočnej úprave, pretože žiadosti a výkazy za tento mesiac možno podávať až do 31. júla 2021. Celková uhradená suma za obdobie marec až december 2020 predstavovala takmer 996 miliónov eur. Za január 2021 bolo vyplatených bezmála 187 miliónov eur, za február viac ako 210 miliónov eur, za marec takmer 197 miliónov eur, za apríl sa uhradená suma priblížila k hranici 173 miliónov eur a za máj presiahol objem doteraz vyplatených pomoci 104 miliónov eur.

Nástroje „Prvej pomoci“ naďalej využívajú najintenzívnejšie mikropodniky. Tento trend sledujeme aj za máj. Dostupné údaje za tento mesiac signalizujú ďalšie zintenzívnenie čerpania u tejto kategórii podnikov. Pri veľkých a stredných podnikoch sledujeme v úvodných štyroch mesiacoch roka 2021 postupný útlm v čerpaní. Rovnaký vývoj sledujeme podľa dostupných dát u stredných podnikov aj za mesiac máj, avšak pri kategórii

¹ Ak nie je inak uvedené, dáta o „Prvej pomoci“ vychádzajú z informácií aktualizovaných k 1. júlu 2021. Údaje o ostatných formách pomoci sú aktuálne ku konkrétnym dňom v roku 2021 s poznámkou uvedenou v texte. Vzhľadom na plánované predĺženie pomoci až do konca roka 2021 očakávame finálne údaje o jednotlivých formách pomoci až v priebehu prvého kvartálu roka 2022.

² Návrh na zmenu podmienok a predĺženie obdobia realizácie „Prvej pomoci“ do 31.12.2021 a prepojenie „Prvej pomoci“ na Covid automat bol predložený na rokovanie vlády a schválený 9. júna 2021 (materiál č. UV-10558/2021). Bližšie informácie sú dostupné na webovej stránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2021).

³ Dáta o podporených pracovných miestach sú za marec 2020 až máj 2021; vzhľadom na postupné spracovanie ďalších žiadostí možno očakávať aj postupný nárast všetkých uvedených indikátorov. Uvedené údaje vychádzajú z dát dostupných k 1. júlu 2021 a predstavujú horný odhad počtu podporených pracujúcich, ktorý abstrahuje od možnosti paralelného čerpania pomoci z viacerých opatrení na jedno pracovné miesto.

veľkých podnikov sme zaznamenali mierne oživenie. Podiel malých podnikov na čerpaní „Prvej pomoci“ je najstabilnejší, avšak aj u tejto kategórie pozorujeme mierne medzimesačné fluktuácie.

Pomoc naďalej prúdi prevažne do priemyselnej výroby, veľkoobchodu a maloobchodu, ubytovacích a stravovacích služieb a do stavebníctva, čo potvrdzujú aj predbežné údaje za máj 2021. Kým do konca roka 2020 prúdil najväčší objem pomoci do priemyselnej výroby, tak za jednotlivé mesiace prvého kvartálu 2021 sme zaznamenali postupný nárast u podnikov pôsobiacich vo veľkoobchode a maloobchode, ktoré využívali nástroje „Prvej pomoci“ najintenzívnejšie. Podľa údajov za apríl došlo k opätovnej výmene, keď podniky v odvetví priemyselnej výroby čerpali najväčšiu časť pomoci, a dostupné údaje za máj naznačujú, že aprílový vývoj pokračuje. Avšak podávanie výkazov a žiadostí za máj je naďalej otvorené, a to do konca júla 2021, preto očakávame dodatočné úpravy. Spoločne tvorí podiel vyššie uvedených štyroch odvetví stabilne viac ako 65 % celkovej sumy vyplatenej v jednotlivých mesiacoch 2021 a obdobný vývoj ukazujú aj predbežné májové hodnoty.

Spomedzi opatrení predstavovalo opatrenie 3B s odstupňovaným paušálnym príspevkom na zamestnanca viac ako polovicu celkovej vyplatennej sumy za jednotlivé mesiace od mája 2020 do januára 2021. Do marca klesol podiel tohto opatrenia na 44 %, ale v apríli pozorujeme opätovný nárast k 49 %. Predbežný údaj za máj 2021 je nižší, ale dá sa očakávať jeho navýšenie s postupným spracovaním ďalších žiadostí a výkazov. V roku 2021 evidujeme postupné zintenzívnenie čerpania prostredníctvom opatrenia 2, ktorého štruktúra finančnej pomoci kopíruje opatrenie 3B. Za apríl sa vyplátilo prostredníctvom opatrenia 2 takmer 30 % „Prvej pomoci“. Čiastkové údaje za máj naznačujú ďalšie zvýšenie relatívnej váhy tohto opatrenia, a to k hranici 37 %. S ďalším spracovaním výkazov a žiadostí za máj 2021 očakávame ustálenie relatívnej intenzity bližšie k hodnotám zaznamenaných za apríl a marec tohto roka.

Priemerná suma podpory na jedno pracovné miesto mala v letných mesiacoch roka 2020 mierne klesajúci trend a v septembri dosiahla takmer 271 eur. Navýšenie príspevkov v rámci prechodu na „Prvú pomoc +“ sa prejavilo už v dátach za október, november a december. Tento trend pokračoval aj v januári, kedy priemerná podpora na jedno pracovné miesto presiahla 500 eur. Príspevky za obdobie február až máj 2021 sú už vyplácané podľa rozšírenej schémy „Prvá pomoc ++“, ktorá sa prejavila aj v náraste priemernej sumy na jedno podporené pracovné miesto. Podľa dostupných údajov k 1. júlu sa finančná pomoc na jedného zamestnanca za február ustálila na úrovni 592 eur. Za marec a apríl sme zaznamenali úpravu výšky priemernej pomoci na úroveň 573 eur, respektíve 525 eur. Keďže prijímanie žiadostí a výkazov za tieto mesiace už bolo ukončené, dáta by už nemali podliehať výrazným zmenám a predpokladáme, že priemerná výška pomoci sa zastabilizuje blízko týchto hodnôt. Za máj predbežne sledujeme priemernú pomoc na úrovni blízkej 550 eur, ale očakávame ešte výrazné znižovanie tejto hodnoty s postupným spracovaním ďalších podkladov.

Nad rámec uvedených opatrení bolo súčasťou podporného programu aj prispôbenie systému sociálneho zabezpečenia novej situácii v podobe vytvorenia tzv. pandemických dávok. Počas prvého roka pandémie (marec 2020 až február 2021) bolo vyplatených o 453 403 viac dávok ošetrovného, čo predstavovalo nárast výdavkov o takmer 148 miliónov eur. V druhom roku pandémie (marec až jún 2021) vzrástli výdavky na dávku ošetrovného v porovnaní s predpandemickým obdobím v roku 2019 o dodatočných 19,6 milióna eur (262 %).

Počas prvého roka pandémie výrazne vzrástlo aj vyplácanie dávok nemocenských. V porovnaní s obdobím pred vypuknutím pandémie vzrástol počet vyplatených dávok o 571 676, čo sa premietlo aj do zvýšenia výdavkov o takmer 190 miliónov eur. V druhom roku pandémie (marec až jún 2021) vzrástli výdavky na nemocenské v porovnaní s obdobím pred pandemiou o dodatočných 117 miliónov eur (76 %).

Úvod

Tento dokument je v poradí štrnástou aktualizáciou analytického komentára ISP z 29. mája 2020, ktorý bol zverejnený s cieľom informovať odbornú aj širšiu verejnosť o opatreniach prijatých na podporu ekonomiky SR v čase mimoriadnej situácie súvisiacej s pandémiou COVID-19 (pozri bližšie Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, 2020b, 2020c; Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, Veselková, & Vojtechová, 2020; Baliak, Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, 2020b).⁴ Vláda SR vyhlásila 12. marca 2020 mimoriadnu situáciu pre šírenie ochorenia COVID-19 a postupne prijímala opatrenia na zabránenie šírenia tejto choroby. S cieľom zmierniť dopady pandémie a protipandemických opatrení pripravila vláda hneď niekoľko balíkov pomoci. Dňa 25. marca 2020 vláda schválila **prvú sociálnu pomoc** vo forme tzv. „**pandemických dávok**“ určených rodičom detí a osobám v povinnej karanténe. O šesť dní neskôr, dňa 31. marca 2020, schválila aj tzv. „**Prvú pomoc**“ **zamestnancom, podnikateľom a SZČO**, ktorá pozostáva z viacerých opatrení založených na priamej finančnej podpore pracovných miest a podnikania spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu. Od 1. októbra nahradil „Prvú pomoc“ nový rámec „Prvá pomoc +“, ktorá priamo nadväzuje na svoju predchodkyňu, ale zároveň aj zvyšuje rozsah pomoci a rozširuje okruh oprávnených osôb. Uznesením vlády schváleným k 2. februáru 2021 na návrh Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, vláda pružne zareagovala na požiadavku ďalšieho navýšenia finančných príspevkov v podobe „**Prvej pomoci ++**“. Vláda sa snaží promptne reagovať na zhoršenú epidemickú situáciu, s cieľom minimalizovať dodatočné negatívne ekonomické a sociálne následky. Z tohto dôvodu bola prijatá rozšírená verzia „Prvej pomoci +“ v podobe tzv. „Prvej pomoci ++“, ktorá navýši finančné príspevky, zároveň však dochádza k úprave pri výpočte príspevku s cieľom odbremeniť zamestnávateľov od platenia celej výšky odvodov za svojich zamestnancov. Pomoc pre postihnuté subjekty sa bude na základe nových pravidiel vyplácať od februára 2021 až do konca júna 2021. Hoci sa epidemická situácia na Slovensku vyvíja v posledných mesiacoch priaznivo, neznamená to automaticky aj zastabilizovanie economickej kondície podnikov a SZČO, s čím úzko súvisí aj situácia na trhu práce. Vláda sa preto priklonila k sanácii negatívnych dopadov pandémie až do konca roka 2021. Uznesením vlády prijatým 9. júna 2021 sa vyplácanie finančnej pomoci za júl a nasledujúce mesiace roka 2021 naviazalo na epidemickú situáciu cez tzv. Covid automat. Následne od januára 2022 nadobudne účinnosť zákon o podpore v čase skrátenej práce, tzv. *Kurzarbeitu*.

Po mesiaci opäť prinášame novú aktualizáciu komentára ISP o protipandemických opatreniach na podporu ekonomiky. Okrem aktualizácie údajov za marec 2020 až apríl 2021 dokument prezentuje prvé čiastkové výsledky čerpania pomoci aj za máj 2021.

„Prvá pomoc“ zamestnancom, podnikateľom a živnostníkom: zmierňovanie hospodárskych dopadov pandémie pokračuje

Vláda SR 31. marca 2020 schválila balík tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a živnostníkom s cieľom znížiť dopady koronavírusu na ekonomiku. Priama podpora zamestnávateľov a SZČO sa realizuje v rámci „Prvej pomoci“ prostredníctvom šiestich opatrení spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu. Od dátumu pôvodného schválenia pomoci sa táto podpora opakovane predlžovala s cieľom pomôcť tým segmentom ekonomiky, ktoré sú naďalej ohrozené útlmom economickej aktivity v súvislosti s pandémiou COVID-19. V zmysle posledného rozhodnutia vlády SR budú opatrenia platné do konca júna 2021, pričom za obdobie február 2021 až jún 2021 dôjde aj k zvýšeniu maximálne možných čerpaných súm a uvoľneniu niektorých podmienok pre žiadateľov (bližšie pozri MPSVR SR (2020), Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2020)). Súčasná štruktúra „Prvej pomoci ++“ zabezpečí, že záchranná sieť bude poskytovať štedrejšiu výšku pomoci pre väčšiu skupinu obyvateľov zasiahnutých pandémiou. Pri opatreniach 1 a 3A dochádza k úprave výšky príspevku, ktorý sa bude odvíjať od celkovej ceny práce (CCP) namiesto hrubej mzdy. S platnosťou od februára dochádza k navýšeniu výšky príspevku z 80 % CCP na 100 % CCP. Pri opatrení 1 a

⁴ Pôvodný materiál aj jeho aktualizácie sú dostupné na internetovej stránke ISP institutsocialnejpolitiky.sk/analyticke-komentare/index.html

3A sa maximálna výška pomoci nemení a zostáva na úrovni 1100 eur. Pri opatreniach 2 a 3B dochádza k nárastu paušálneho príspevku vo všetkých kategóriách o 60 eur s platnosťou od februára 2021. Podniky podľa nových pravidiel budú odškodňované podľa odstupňovaného poklesu tržieb, s nárastom poklesu o 10 %, s maximálnym príspevkom vo výške 870 eur pre podniky s poklesom tržieb aspoň 80 %. Pri opatrení 4, ktoré zmierňuje negatívne dopady na SZČO a jednoosobové s.r.o., ktoré nemajú iný príjem, sa paušálny príspevok zvyšuje o 45 eur, na 360 eur mesačne (Tabuľka 1). Všetky opatrenia zahrnuté do „Prvej pomoci“ a „Prvej pomoci +“ ako aj „Prvej pomoci ++“ majú grantový charakter, čo znamená nenávratnú formu financovania. Detaily o jednotlivých schémach platné za obdobie marec - september 2020 sú k dispozícii v predošlej publikácii ISP na tému pomoci ekonomike SR počas mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s pandémiou COVID-19 (Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a).⁵ Tabuľka 1 poskytuje krátke zhrnutie štruktúry opatrení „Prvej pomoci ++“ platnej od februára 2021, vrátane hlavných zmien oproti pravidlám platným do 31. januára 2020.

Tabuľka 1 Prehľad opatrení „Prvá pomoc ++“^{a, c}

OP	Charakteristika opatrenia	Oprávnený žiadateľ [Cieľová skupina, ak je iná ako žiadateľ]	Výška pomoci	Hlavné zmeny
1	finančná podpora pre zamestnávateľov, ktorých činnosť bola obmedzená úradným rozhodnutím: podpora poskytovaná zamestnávateľovi na zamestnanca na prekážke ^b	zamestnávateľia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.2.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.2.2021]	100 % CCP zamestnanca za čas strávený na prekážke (max. 1100 € za mesiac)	rozšírený okruh oprávnených žiadateľov, zahŕňajúci aj subjekty, ktoré vznikli najneskôr k 1.2. 2021; možnosť čerpať pomoc aj na odvody zamestnávateľa (prechod z hrubej mzdy na CCP); úprava oproti „Prvej pomoci +“ prechod z 80 % na 100 % CCP
2	odstupňovaný finančný príspevok v závislosti od poklesu tržieb, ktorý dosahuje najmenej 20 %	nemocensky a dôchodkovo poistené SZČO, ktoré začali vykonávať svoju činnosť najneskôr 1.2.2021, vrátane SZČO so súbehom pracovného pomeru; oprávnené sú aj SZČO, na ktoré sa vzťahujú odvodové prázdniny	pokles tržieb: príspevok za mesiac 20 % – 29,99 %: 330 € 30 % – 39,99 %: 420 € 40 % – 49,99 %: 510 € 50 % – 59,99 %: 600 € 60 % – 69,99 %: 690 € 70 % – 79,99 %: 780 € 80 % a viac: 870 € príjem z pracovného pomeru vedie ku kráteniu príspevku	Počet kategórií sa navýšil, pokles tržieb je od 1.2.2021 odstupňovaný po 10 % namiesto 20 %; nárast finančného príspevku o 60 € v každej z kategórií; rozšírený okruh oprávnených žiadateľov, zahŕňajúci aj tie subjekty, ktoré začali vykonávať činnosť najneskôr k 1.2.2021;
3A	finančná podpora pre zamestnávateľov, ktorých činnosť bola obmedzená ekonomickým poklesom: podpora poskytovaná zamestnávateľovi na zamestnanca na prekážke ^b	zamestnávateľia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.2.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.2.2021]	100 % CCP zamestnanca za čas strávený na prekážke (max. 1100 € za mesiac)	rozšírený okruh oprávnených subjektov aj na tie, ktoré vznikli najneskôr k 1.2. 2021; zvýšený limit z 880 € na 1100 € na zamestnanca a na mesiac; možnosť čerpať pomoc na odvody zamestnávateľa (prechod z hrubej mzdy na CCP); úprava oproti „Prvej pomoci +“ prechod z 80 % na 100 % CCP
3B	odstupňovaný finančný príspevok na zamestnancov v závislosti od poklesu tržieb, ktorý dosahuje aspoň 20 %	zamestnávateľia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.2.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.2.2021]	pokles tržieb: príspevok na zamestnanca a na mesiac 20 % – 29,99 %: 330 € 30 % – 39,99 %: 420 €	Počet kategórií sa navýšil, pokles tržieb je od 1.2.2021 odstupňovaný po 10 % namiesto 20 %; nárast finančného príspevku o 60 € v

⁵ Opatrenie 1 je určené pre tých zamestnávateľov, ktorí boli nútení na základe rozhodnutia orgánu verejnej moci zavrieť prevádzku. Opatrenie 2 je určené na kompenzáciu SZČO s poklesom tržieb. Opatrenia 3A a 3B sa týkajú tých zamestnávateľov, ktorých sa dotkli negatívne ekonomické dopady mimoriadnej situácie, aj keď sa na nich nevzťahoval úradom vydaný zákaz činnosti. Opatrenie 4A a 4B sa týka tých SZČO a konateľov tzv. jednoosobových s.r.o., na ktorých sa nevzťahuje žiadne zo skôr uvedených opatrení.

		40 % – 49,99 %: 510 € 50 % – 59,99 %: 600 € 60 % – 69,99 %: 690 € 70 % – 79,99 %: 780 € 80 % a viac: 870 €	každej z kategórii; rozšírený okruh oprávnených žiadateľov, zahŕňajúci aj tie subjekty, ktoré začali vykonávať činnosť najneskôr k 1.2.2021
4A	finančný príspevok v jednotnej výške pre každého oprávneného žiadateľa	SZČO bez iných príjmov a bez sociálneho poistenia (príjem z pracovného pomeru a dohôd sa pripúšťa), ktoré začali vykonávať svoju činnosť najneskôr 1.2.2021.	360 € za mesiac; príjem dosahovaný z pracovného pomeru a dohôd vedie ku kráteniu príspevku
4B	finančný príspevok v jednotnej výške pre každého oprávneného žiadateľa	jednoosobová s.r.o., ktorá vznikla najneskôr 1.2.2021 a spĺňa podmienky minimálneho obratu a maximálneho zisku pred zdanením	360 € za mesiac; príjem konateľa dosahovaný z pracovného pomeru a dohôd vedie ku kráteniu príspevku
			nárast finančného príspevku o 45 €; rozšírený okruh oprávnených žiadateľov aj na osoby s niektorými typmi iných príjmov, ako aj osoby, ktoré začali činnosť najneskôr 1.2.2021

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2021); Pozn.:^aDetailný opis všetkých podmienok opatrení projektu „Prvá pomoc ++“ je k dispozícii v uznesení vlády (Úrad vlády SR, 2021) a v nadväzujúcom oznámení o možnosti predkladania žiadostí ; ^bprekážka na strane zamestnávateľa v zmysle § 142 Zákonníka práce; použité skratky: CCP=celková cena práce, OP=opätrenie, SZČO=samostatne zárobkovo činná osoba, VS=sektor verejnej správy.

Tabuľka 2 predstavuje stav účinný k 1. júlu 2021, keď sa forma pomoci bude odvíjať od stupňa varovania na Covid automate. Uznesením vlády prijatým 9. júna 2021 sa rozhodlo, že vyplácanie finančnej pomoci cez nástroje „Prvej pomoci“ za júl a ďalšie mesiace, až do konca roka 2021, sa naviaže na stupeň Covid automatu. Na základe aktualizovaných pravidiel rozlišujeme 4 fázy, v ktorých sa poskytujú rôzne formy „Prvej pomoci“. V prípade priaznivého vývoja epidemickej situácie sa ekonomická aktivita bude zvyšovať, čím sa potreba sanovať ekonomické následky pandémie bude znižovať, čo odráža aj navrhovaná novela poskytovania finančnej pomoci. Vo Fáze 3, keď bude celoslovenský Covid automat na III., respektíve na IV. stupni varovania, sa využije najštedrejšia „Prvá pomoc ++“. Vo Fáze 2, ak sa celoslovenský Covid automat dostane do I., prípadne do II. stupňa varovania, prejde sa na „Prvú pomoc +“ v upravenej forme bez opatrenia 3B. Opatrenie 3B umožňuje čerpať odstupňovaný finančný príspevok na zamestnanca v závislosti od poklesu tržieb,. Fáza 1 nastáva, ak je celoslovenský Covid automat vypnutý, a zároveň sa v stupni monitoringu nachádza najviac 39 okresov. V takomto prípade sa bude poskytovať podpora v rozsahu „Prvej pomoci“, ktorá sa uplatňovala počas prvej vlny pandémie. Podobne ako vo Fáze 2, bude vynechané opatrenie 3B. Fáza 0 predstavuje stav, keď je celoslovenský Covid automat vypnutý, a zároveň je v stupni monitoringu najmenej 40 okresov. V takom prípade sa finančná podpora minimalizuje a podniky nie sú oprávnené čerpať pomoc.

Tabuľka 2 Prepojenie vyplácania „Prvej pomoci“ na Covid automat

Fáza	Stupeň varovania	Uplatnená „Prvá pomoc“	Vynechané opatrenia
Fáza 3	III. a IV. stupeň varovania podľa celoslovenského Covid automatu	„Prvá pomoc ++“ ^a	Bez zmien
Fáza 2	I. a II. stupeň varovania podľa celoslovenského Covid automatu	„Prvá pomoc +“ ^b	Okrem opatrenia 3B
Fáza 1	Bez vyhláseného celoslovenského Covid automatu a zároveň sa v stupni monitoringu nachádza najviac 39 okresov	„Prvá pomoc“ ^b	Okrem opatrenia 3B
Fáza 0	Žiaden z okresov nie je v I. až IV. stupni varovania podľa Covid automatu a zároveň je v stupni monitoringu najmenej 40 okresov	Bez finančnej kompenzácie	

Zdroj: Úrad vlády SR (2021) Pozn.:^aDetailný opis všetkých podmienok opatrení projektu „Prvá pomoc ++“ je k dispozícii v uznesení vlády (Úrad vlády SR, 2021) a v nadväzujúcom oznámení o možnosti predkladania žiadostí ; ^bDetailný opis je k dispozícii v predchádzajúcich aktualizáciách komentára ISP k „Prvej pomoci“ dostupnej na webstránke www.institutsocialnejpomoci.sk.

Tabuľka 3 poskytuje prehľad o hlavných ukazovateľoch čerpania finančných prostriedkov z jednotlivých opatrení „Prvej pomoci“ k 1. júlu 2021, osobitne za marec 2020 až máj 2021. Údaje za mesiace marec 2020 až apríl 2021 dostupné k 1. júlu 2021 považujeme za relatívne blízke finálnemu čerpaniu pomoci, nakoľko zamestnávateľa a SZČO mali možnosť požiadať o pomoc za posledný z týchto mesiacov do 30. júna 2021. Na rozdiel od pomoci za tieto mesiace je možnosť požiadať o „Prvú pomoc“ za máj 2021 naďalej otvorená, a to až do 31. júla 2021. Z tohto dôvodu zdôrazňujeme, že údaje za máj 2021 sa budú meniť v dôsledku prijímania a spracovania nových podkladov od žiadateľov.

Tabuľka 3 Čerpanie finančných príspevkov za marec 2020 až máj 2021 z projektov prvej pomoci, stav k 1. júlu 2021^a

Opatrenie	Počet podporených subjektov	Počet podporených zamestnancov / SZČO	Finančný príspevok	Priemerná podpora na pracujúceho	Žiadaná suma
marec 2020	80 070	370 443	82 995 506,07 €	224,04 €	83 025 720,29 €
1	13 693	65 586	18 720 905,66 €	285,44 €	
2	39 576	39 576	9 922 948,57 €	250,73 €	
3A	2 648	68 111	18 367 703,09 €	269,67 €	
3B	12 589	185 631	34 770 388,75 €	187,31 €	
4A	10 573	10 573	1 112 025,00 €	105,18 €	
4B	966	966	101 535,00 €	105,11 €	
apríl 2020	94 582	465 584	176 969 014,59 €	380,10 €	177 037 176,19 €
1	11 266	56 508	28 027 678,03 €	495,99 €	
2	47 458	47 458	22 362 883,26 €	471,21 €	
3A	4 547	103 010	44 086 520,02 €	427,98 €	
3B	17 825	245 215	79 674 663,28 €	324,92 €	
4A	12 266	12 266	2 580 285,00 €	210,36 €	
4B	1 127	1 127	236 985,00 €	210,28 €	
máj 2020	77 258	458 978	145 998 072,45 €	318,09 €	146 075 486,10 €
1	4 050	24 752	10 343 572,00 €	417,89 €	
2	41 435	41 435	18 571 621,85 €	448,21 €	
3A	4 477	109 455	41 461 897,96 €	378,80 €	
3B	17 606	273 719	73 599 805,64 €	268,89 €	
4A	8 650	8 650	1 818 150,00 €	210,19 €	
4B	967	967	203 025,00 €	209,95 €	
jún 2020	52 477	277 664	80 894 405,42 €	291,34 €	80 925 642,80 €
1	350	2 106	809 073,32 €	384,18 €	
2	29 937	29 937	13 097 404,17 €	437,50 €	
3A	3 247	79 413	24 685 093,16 €	310,84 €	
3B	12 210	159 550	40 903 064,77 €	256,37 €	
4A	5 977	5 977	1 256 760,00 €	210,27 €	
4B	681	681	143 010,00 €	210,00 €	
júl 2020	41 817	225 248	63 395 925,97 €	281,45 €	63 400 285,25 €
1	78	471	291 817,64 €	619,57 €	
2	23 815	23 815	10 428 211,98 €	437,88 €	
3A	2 703	73 735	20 115 677,46 €	272,81 €	
3B	9 754	121 814	31 421 703,89 €	257,95 €	
4A	4 855	4 855	1 021 755,00 €	210,45 €	
4B	558	558	116 760,00 €	209,25 €	
august 2020	40 565	201 252	56 920 932,27 €	282,83 €	56 931 440,27 €
1	53	135	61 734,02 €	457,29 €	
2	22 618	22 618	9 893 200,00 €	437,40 €	
3A	2 561	52 836	14 501 111,20 €	274,46 €	
3B	10 365	120 744	31 427 592,05 €	260,28 €	
4A	4 396	4 396	927 675,00 €	211,03 €	
4B	523	523	109 620,00 €	209,60 €	

september 2020	42 962	186 106	50 468 494,64 €	271,18 €	50 478 187,87 €
1	71	206	78 648,77 €	381,79 €	
2	24 094	24 094	10 374 966,94 €	430,60 €	
3A	2 616	43 706	10 312 922,58 €	235,96 €	
3B	10 906	112 860	28 599 561,35 €	253,41 €	
4A	4 657	4 657	979 965,00 €	210,43 €	
4B	583	583	122 430,00 €	210,00 €	
október 2020	72 214	273 103	106 333 019,03 €	389,35 €	106 382 645,63 €
1	1 014	3 879	1 329 615,69 €	342,77 €	
2	39 772	39 772	24 839 915,97 €	624,56 €	
3A	4 841	73 292	14 373 300,44 €	196,11 €	
3B	17 497	147 167	63 067 450,96 €	428,54 €	
4A	8 111	8 111	2 453 555,09 €	302,50 €	
4B	882	882	269 180,88 €	305,19 €	
november 2020	82 351	273 943	111 850 309,83 €	408,30 €	112 622 533,60 €
1	1 028	5 527	1 879 550,23 €	340,07 €	
2	45 563	45 563	30 214 575,54 €	663,14 €	
3A	5 124	74 077	14 948 579,18 €	201,80 €	
3B	18 586	136 859	61 176 544,10 €	447,00 €	
4A	10 802	10 802	3 290 496,28 €	304,62 €	
4B	1 115	1 115	340 564,50 €	305,44 €	
december 2020	83 502	292 003	120 022 355,12 €	411,03 €	120 666 780,28 €
1	2 008	10 694	3 484 916,88 €	325,88 €	
2	46 755	46 755	31 174 700,39 €	666,77 €	
3A	5 898	72 309	16 454 828,24 €	227,56 €	
3B	17 783	151 309	65 565 940,75 €	433,32 €	
4A	9 856	9 856	3 011 660,57 €	305,57 €	
4B	1 080	1 080	330 308,29 €	305,84 €	
január 2021	117 623	371 958	186 638 880,93 €	501,77 €	186 884 726,20 €
1	3 365	16 542	11 170 743,10 €	675,30 €	
2	65 009	65 009	47 695 484,16 €	733,68 €	
3A	7 587	71 800	21 343 915,98 €	297,27 €	
3B	24 222	201 339	101 106 357,17 €	502,17 €	
4A	15 860	15 860	4 889 937,55 €	308,32 €	
4B	1 408	1 408	432 442,97 €	307,13 €	
február 2021	120 014	354 592	210 020 746,56 €	592,29 €	210 123 595,03 €
1	3 151	17 946	14 682 258,85 €	818,14 €	
2	70 563	70 563	56 599 286,49 €	802,11 €	
3A	8 098	71 408	29 140 727,36 €	408,09 €	
3B	23 086	179 722	104 334 433,52 €	580,53 €	
4A	13 513	13 513	4 757 413,14 €	352,06 €	
4B	1 440	1 440	506 627,20 €	351,82 €	
marec 2021	114 629	343 001	196 665 920,96 €	573,37 €	196 792 568,97 €
1	3 155	19 075	16 103 633,80 €	844,23 €	
2	69 075	69 075	55 432 204,37 €	802,49 €	
3A	8 345	89 255	33 750 723,20 €	378,14 €	
3B	20 186	151 805	86 529 930,06 €	570,01 €	
4A	12 385	12 385	4 355 883,73 €	351,71 €	
4B	1 406	1 406	493 545,80 €	351,03 €	
apríl 2021	105 865	328 859	172 722 878,62 €	525,22 €	172 735 999,96 €
1	2 360	14 927	6 721 176,56 €	450,27 €	
2	65 348	65 348	51 374 533,37 €	786,17 €	
3A	7 251	93 012	26 507 983,58 €	285,00 €	
3B	19 137	143 846	84 013 936,46 €	584,05 €	
4A	10 443	10 443	3 655 661,30 €	350,06 €	
4B	1 283	1 283	449 587,35 €	350,42 €	

máj 2021	72 872	190 045	104 286 189,71 €	548,74 €	104 294 979,40 €
1	434	3 963	984 866,12 €	248,52 €	
2	50 218	50 218	38 926 507,60 €	775,15 €	
3A	3 942	46 250	16 305 511,43 €	352,55 €	
3B	10 052	81 412	45 200 634,21 €	555,21 €	
4A	7 245	7 245	2 532 209,59 €	349,51 €	
4B	957	957	336 460,76 €	351,58 €	

Zdroj: Informačný systém služieb zamestnanosti, ÚPSVaR. Pozn.: ^a Dáta z Informačného systému služieb zamestnanosti predstavujú predbežné údaje, ktoré sa môžu spätne korigovať, napríklad preradením podporených subjektov v rámci opatrení; ^b Údaje predstavujú počet podporených SZČO. Vzhľadom na charakter opatrení 2 a 4, ISP v prípade týchto opatrení predpokladá nutnú ekvivalenciu počtu podporených subjektov a počtu podporených SZČO (stĺpec 3).

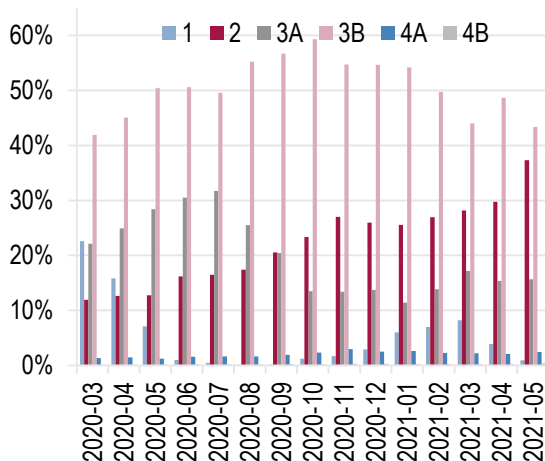
Absolútna výška čerpania v prvej vlne pandémie kulminovala v apríli 2020 a v nasledujúcich mesiacoch alokovaná suma postupne klesala. Tento trend sa zvrátil v októbri, keď sa epidemická situácia na Slovensku zhoršila, čo sa prejavilo aj v objeme čerpania. Rozšírenie okruhu poberateľov a zatriktívnenie finančnej podpory v rámci prechodu na „Prvú pomoc +“ taktiež prispelo k výraznému medzimesačnému skoku v alokovanej sume za október. Navýšenie čerpanej pomoci sme zaznamenali aj za november a december. Tento vývoj pokračoval aj v úvodných dvoch mesiacoch roka 2021. Dostupné údaje dokumentujú, že najvyššia absolútna výška čerpania finančných prostriedkov v prebiehajúcej druhej vlne pandémie bola zaznamenaná vo februári 2021, kedy sa prostredníctvom opatrení „Prvej pomoci“ vyplatilo viac ako 210 miliónov eur. Táto suma prevyšuje aj maximum zaznamenané počas prvej vlny pandémie, ktorým bolo 177 miliónov eur v apríli 2020.⁶ Objem vyplatenej pomoci za marec 2021 dosahuje na základe aktualizovaných údajov bezmála 197 miliónov eur, za apríl sa absolútna výška pomoci vyšplhala k hranici 173 miliónov eur a za máj sa k 1. júlu vyplatila pomoc vo výške viac ako 104 miliónov eur. Objem vyplatenej pomoci za máj 2021 bude podliehať dodatočným korekciám, a preto môžeme očakávať ďalšie navýšenie celkovej čerpanej pomoci, nakoľko možnosť žiadať o pomoc za tento mesiac je otvorená až do konca júla 2021. Prezentované čísla treba naďalej vnímať ako spodný odhad celkovej čerpanej sumy za jednotlivé mesiace, preto je potrebné aj údaje v ďalších častiach interpretovať obdobne.

Najväčšiu časť vyplatenej sumy v mesiacoch marec 2020 až február 2021 stabilne tvorilo opatrenie 3B, ktorého podiel sa v jednotlivých mesiacoch pohyboval okolo polovice celkovej vyplatenej sumy. V marci 2021 podiel opatrenia 3B klesol na 44 %, ale v apríli pozorujeme opätovný nárast (Graf 1). V marci 2020 predstavovali opatrenia 1 a 3A zhodne niečo cez 22 % celkovej sumy podpory, ale ich využívanie bolo v nasledujúcich mesiacoch radikálne odlišné. Kým podiel opatrenia 1, určeného pre zamestnávateľov s prevádzkami zatvorenými na základe úradného rozhodnutia, postupne klesal až na úroveň okolo desiatiny percenta v auguste, resp. septembri, v nasledujúcich mesiacoch v dôsledku zhoršujúcej sa epidemickej situácie podiel opatrenia 1 na celkovej sume podpory kontinuálne rástol, až na 7 % vo februári a viac ako 8 % v marci 2021. Epidemická situácia sa začiatkom apríla začala postupne stabilizovať, čo sa pretavilo do obozretného otvárania ďalších segmentov ekonomiky. V nadväznosti na opatrné otváranie ekonomiky sa počet úradne zatvorených prevádzok postupne znižoval. Podľa dostupných údajov sa objem pomoci smerujúcej do prevádzok, ktoré sú uzatvorené na základe rozhodnutia ÚVZ zastabilizoval v apríli na úrovni okolo 4 %. K 1. júlu sa prostredníctvom opatrenia 1 vyplatilo len menej ako 1 % celkovej pomoci za máj 2021. Takýto stav je v súlade s pozitívnym vývojom epidemickej situácie na území Slovenska. Podiel opatrenia 3A až do júla 2020, naopak, zaznamenal postupný vzostup na takmer 32 %, ale v období od augusta začalo využívanie tohto opatrenia postupne ustupovať, až sa dostalo na hranicu nad 11 % zaznamenanú v januári. Podľa dostupných údajov využívanie opatrenia 3A opäť mierne rastie, na predbežných takmer 16 % v máji. Postupné zintenzívnenie využívania pozorujeme pri opatrení 2, ktorého podiel medzi marcom 2020 a aprílom 2021 vzrástol z necelých 12 % na bezmála 30 % celkovej vyplatenej sumy. Predbežné údaje za máj ukazujú ďalší nárast podielu čerpania prostredníctvom opatrenia 2 až na úroveň presahujúcu 37 %. Štruktúra pomoci sa síce postupne mení

⁶ Pri porovnávaní vysokého čerpania za mesiace v roku 2021 je však potrebné zdôrazniť rozdiely v nastavení a maximálnych výškach podpory medzi „Prvou pomocou“, „Prvou pomocou+“ a „Prvou pomocou++“. Pre bližšie porovnanie, pozri Tabuľku 1.

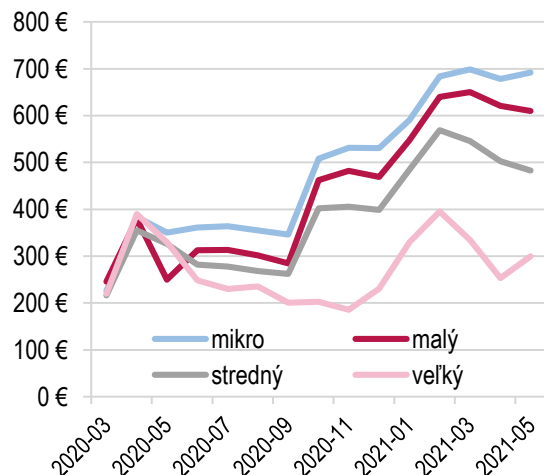
v prospech opatrenia 2 v dôsledku zmeny pravidiel po úprave prostredníctvom „Prvej pomoci +“ a „Prvej pomoci ++“, avšak dá sa predpokladať, že s postupným spracovaním ďalších májových podkladov podiel opatrenia 3B v apríli 2021 dosiahne podobnú úroveň ako v predchádzajúcich mesiacoch.

Graf 1 Najväčšia časť celkovej sumy podpory je poskytovaná cez opatrenie 3B

Zdroj: ÚPSVaR.

Graf 2 Priemerná podpora na pracujúceho podľa kategórie veľkosti podniku

Zdroj: ÚPSVaR.

Zhoršenie epidemickej situácie na Slovensku v jesenných mesiacoch znamenalo ukončenie trendu postupného poklesu počtu podporených zamestnancov a SZČO z historického maxima 466 tisíc podporených pracovných miest v apríli 2020 na viac ako 186 tisíc v septembri 2020. Za október sme zaznamenali medzimesačný nárast v počte podporených pracovných miest o takmer 87 tisíc, na viac ako 273 tisíc, čo predstavuje medzimesačnú úpravu o bezmála 47 %. Významný medzimesačný nárast podporených zamestnancov a SZČO o viac ako jednu štvrtinu bol zaznamenaný aj v januári 2021, kedy celkový počet podporených pracovných miest dosiahol takmer 372 tisíc. Údaje za február až apríl ukazujú postupný útlm v počte podporených pracovných miest a predbežné májové dáta signalizujú pokračovanie tohto trendu. Stabilizácia epidemickej situácie na Slovensku spolu s obozretným otváraním ekonomiky sa prejavuje aj na počte podporených pracovníkov. Podobný vývoj očakávame aj v nasledujúcich týždňoch, čo bude priaznivo pôsobiť na ekonomiku, a tým sa bude znižovať intenzita využívania nástrojov „Prvej pomoci“, čo sa odrazí v redukcii počtu podporených zamestnancov.

V dôsledku zmien v štruktúre „Prvej pomoci“, ktoré začali platiť od októbra 2020, došlo aj k prispôbeniu priemernej výšky pomoci na jedno pracovné miesto. V období medzi júnom až septembrom 2020 sa priemerná podpora na pracujúceho zastabilizovala na hodnotách v rozmedzí približne 270 až 290 eur. Porovnanie dostupných údajov za september s obdobím do januára 2021 však ukazuje skok v priemernej výške finančnej podpory na pracujúceho z 271 eur v septembri, na viac ako 408 eur v novembri a až takmer 502 eur v januári 2021. Dostupné údaje za február a marec dokumentujú ďalšie zvýšenie pomoci na jedno pracovné miesto, a to až k hranici 590 eur zaznamenanú za február. Podľa aktualizovaných údajov za apríl priemerná výška pomoci klesla k hranici 525 eur. Za máj sledujeme mierny nárast v priemernej výške finančnej pomoci, až na úroveň takmer 549 eur. Spracovanie ďalších výkazov a žiadostí spravidla spôsobuje úpravu tohto ukazovateľa smerom nadol, preto dostupnú hodnotu za máj treba interpretovať s istou dávkou neistoty.

Box 1 Kumulatívne údaje za marec 2020 až apríl 2021

Z priebežne aktualizovaných údajov vyplýva, že od začiatku mimoriadnej situácie bolo k 1. júlu 2021 vyplatených **1 866 182 652,17 eur**. Celková odhadovaná žiadaná suma za všetkých pätnásť mesiacov od marca 2020 do mája 2021 predstavovala k rovnakému dátumu 1 868 377 767,84 eur. Odhadovaný počet žiadostí na jednotlivé opatrenia dosiahol 202 910. Je však potrebné zdôrazniť, že k 1. júlu 2021 je uzatvorené prijímanie žiadostí o finančnú pomoc iba za marec 2020 až apríl 2021. V prípade mája 2021 preto

očakávame zmenu konečných údajov po postupnom spracovaní ďalších žiadostí a výkazov úradmi práce. Zmeny pri čerpaní pomoci za máj súvisia s možnosťou požiadať o finančný príspevok až do 31. júla 2021.

Tabuľka A1 v dátovej prílohe obsahuje údaje aktuálne k 1. júlu 2021 o štruktúre prijímateľov „Prvej pomoci“ podľa počtu zamestnancov žiadateľa od mikropodnikov s maximálne deviatimi zamestnancami až po veľké podniky s najmenej 250 zamestnancami.⁷ Podiel mikropodnikov na celkovej mesačnej sume pomoci postupne vzrástol medzi májom a novembrom 2020 z 23,6 % na 47,1 %. Následne v decembri 2020 a januári 2021 sa čerpanie mikropodnikov zastabilizovalo na úrovni okolo 45 %. Vo februári, marci a apríli 2021 sme sledovali postupné zvyšovanie podielu, až na predbežných 54,1 % zaznamenaných za máj. Intenzita čerpania malých podnikov sa počas rovnakého obdobia upravila z 15,3 % v máji na 22,2 % v novembri 2020. V nasledujúcich mesiacoch sa podiel malých podnikov stabilne pohyboval nad hranicou 20 %. Dostupné údaje za máj signalizujú útlm v intenzite čerpania až k úrovni 17,5 %. Stredné podniky stabilne čerpali okolo 18 %, s miernym poklesom začínajúcim v novembri až k hranici okolo 16 %, ktorú sme zaznamenali nepretržite za obdobie november až január. V nasledujúcich mesiacoch evidujeme mierne zníženie, až k hranici 12 % za máj. Podiel veľkých podnikov na čerpanej sume zaznamenal v rovnakom časovom intervale značný útlm, z májových 40,6 % na novembrových 12%, nasledovalo mierne oživenie, až na decembrových 15,7%. Od januára 2021 sledujeme ďalšie utlmovanie čerpania až na úroveň blízku 14 % zaznamenanú v máji. Čiastkové údaje za máj signalizujú ďalší rast podielu mikropodnikov a mierne oživenie pri veľkých podnikoch, pri súčasnom utmení čerpania pri všetkých ostatných kategóriách, ktoré je najvýraznejšie pri malých podnikoch. Medzi mikropodnikmi prevažuje čerpanie pomoci cez opatrenie 2, ktoré tvorí stabilne viac ako polovicu celkovej sumy vyplatenej v jednotlivých mesiacoch. Aktuálne údaje za máj ešte zvyrazňujú dominanciu opatrenia 2, cez ktoré mikropodniky čerpajú za tento mesiac takmer 67 % pomoci. V rovnakej kategórii podnikov sme v dôsledku zhoršenej epidemickej situácie a s tým spojeným obmedzovaním ekonomického života v úvodných mesiacoch roka 2021 sledovali postupný vzostup čerpania prostredníctvom opatrenia 1, ktorého využívanie sa podľa májových čísel vracia na nižšie hodnoty. Zároveň sledujeme postupný relatívny útlm vo využívaní opatrenia 3B. Pri ostatných kategóriách podnikov (malé, stredné i veľké) dominuje opatrenie 3B, prostredníctvom ktorého čerpajú predbežne za máj od 69 % u veľkých, až po 82 % u stredných podnikov. Veľké podniky využívali do konca septembra 2020 takmer výlučne opatrenia 3A a 3B, pričom ich podiel bol do tohto mesiaca takmer totožný, avšak v nasledujúcich mesiacoch jednoznačne prevyšovalo čerpanie cez opatrenie 3B, čo pokračuje aj v roku 2021. Od októbra sa zvyšovala intenzita využívania opatrenia 1, avšak tento trend sa v posledných mesiacoch zvrátil a od apríla sledujeme postupné utlmovanie využívania tohto opatrenia, čo reflektuje zlepšovanie epidemickej situácie.

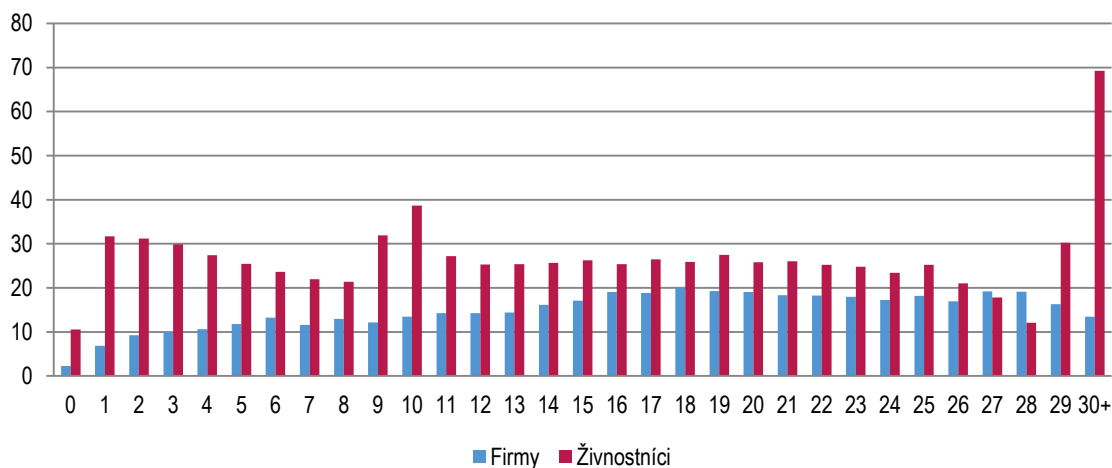
Tabuľka A2 v dátovej prílohe obsahuje údaje aktuálne k 1. júlu 2021 o štruktúre prijímateľov „Prvej pomoci“ podľa odvetví hospodárstva (sekcie NACE). Najväčší podiel na čerpanej sume má podľa predbežných údajov za máj priemysel (NACE sekcia C) s podielom bezmála 25 %, ktorý sa opätovne vrátil na túto pozíciu. Kým do decembra 2020 prúdilo najviac finančných prostriedkov práve do priemyslu, tak od začiatku roka 2021 podstatná časť vyplatenej „Prvej pomoci“ smerovala do veľkoobchodu a maloobchodu (NACE sekcia G). V dôsledku zlepšenia epidemickej situácie a opatrného otvárania ekonomiky sa pozície opäť vymenili a sledujeme postupný pokles podielu na čerpaní u podnikov pôsobiacich v odvetví malo a veľkoobchodu, keď za apríl čerpali podniky z tohto odvetvia menej ako 20 % vyplatenej „Prvej pomoci“. Podľa dostupných údajov za máj sledujeme zníženie jej relatívnej váhy na čerpanej „Prvej pomoci“ už iba k 14 %. Dostupné údaje za máj a apríl ukazujú mierny nárast v podiele priemyslu na celkovom počte podporených pracovných miest. Kým vo februári 2021 sa pohyboval tento podiel na úrovni okolo 27 %, podľa dostupných údajov za oba mesiace sledujeme postupné navýšenie až na hranicu 31 %, čo je jednoznačne najviac v porovnaní s ostatnými odvetviami. Postupný rast je možné vidieť na podiele celkovej sumy smerujúcej do stavebníctva (NACE sekcia F), ktorého podiel sa medzi májom a novembrom 2020 upravil z 5,8 % na 12 %, v decembri následne prišiel mierny útlm na 10,6 %, kým za prvých päť mesiacov roka 2021 zaznamenávame postupné oživenie až na úroveň 14,7 %, ktorú evidujeme za máj. Podľa týchto predbežných údajov smeruje väčšia časť májovej pomoci do stavebníctva ako do obchodu. Zaujímavý je aj vývoj čerpania pomoci v ubytovaní a stravovaní (NACE sekcia

⁷ Dátová príloha je k dispozícii na internetovej stránke ISP institutsocialnejpolitiky.sk/analyticke-komentare/index.html

I). Podiel tohto sektoru zaznamenal medzi augustom a novembrom 2020 skok, z 4,4 % na 15,9 %. V januári sa podiel ubytovania a stravovania prepadol na 10,6 % vyplatenej „Prvej pomoci“. Podľa údajov za obdobie február až máj však podiel na objeme čerpanej pomoci začal opäť stúpať, až na predbežných 13,2 % za máj.

Priemerná výška podpory podľa veľkosti žiadateľa a sektorov ekonomiky vykazovala pomerne veľký rozptyl. Z hľadiska kategórie veľkosti podniku od júna 2020 platí, čím väčší podnik, tým nižšia priemerná výška podpory. Stabilné usporiadanie priemernej výšky podpory sledujeme aj podľa čiastkových údajov za máj 2021. V januári bola priemerná podpora na pracovníka mikropodniku približne 591 eur, kým vo veľkých podnikoch to bolo bezmála 330 eur. Údaje za február síce potvrdili prudký medzimesačný nárast u všetkých typov podnikov, avšak údaje za marec signalizujú výrazné zníženie priemernej výšky pomoci najmä pre pracovníkov pracujúcich pre veľké a stredné podniky. U mikro- a malých podnikov sme zaznamenali v marci len kozmetickú medzimesačnú úpravu priemernej výšky pomoci rádovo pár eur (z februárových 684 eur na marcových 699 eur u mikropodnikov, u malých podnikov zo 640 eur na 650 eur). Za apríl evidujeme pokles v priemernej výške pomoci u všetkých kategórií bez výnimky. Najviac utrpeli pracovníci pôsobiaci v kategórii veľkých podnikov, keď priemerná výška pomoci klesla medzimesačne o takmer 81 eur (z marcových 334 eur na 253 eur za apríl). Predbežné májové čísla poskytujú zmiešané výsledky, zatiaľ čo u mikro- a veľkých podnikov sledujeme postupný návrat na vyššiu úroveň priemernej výšky pomoci, tak u malých a stredných podnikov evidujeme medzimesačný pokles. Všetky uvedené ukazovatele budú podliehať dodatočnej korekcii z dôvodu prijímania a vybavovania žiadostí a výkazov za mesiac máj, ako sme to už niekoľkokrát zdôraznili. Z odvetvového pohľadu na „Prvú pomoc“ vyplýva, že najvyššia pomoc na jedno pracovné miesto prúdila v apríli do organizácií pôsobiacich v sektoroch umenia, zábavy a rekreácie (NACE sekcia R – 780,60 eur), ubytovania a stravovania (NACE sekcia I – 741,08 eur) a stavebníctva (NACE sekcia F – 680,81 eur). Naopak najnižšia priemerná podpora smeruje do odvetví a ťažba a dobývanie (NACE sekcia B – 58,18 eur) a dodávka elektriny, plynu, pary a studeného vzduchu (NACE sekcia D – 168,73 eur).

Graf 3 Čerpanie Prvej pomoci podľa veku firmy alebo živnosti (% firiem a živnostníkov v danej vekovej kohorte)

Zdroj: ÚPSVaR, Register právnických osôb. Pozn.: Firma je definovaná ako právnická osoba zapísaná v obchodnom registri podľa § 27, odsek (1) Obchodného zákonníka, t.j. verejná obchodná spoločnosť, komanditná spoločnosť, spoločnosť s ručením obmedzeným, jednoduchá spoločnosť na akcie, akciová spoločnosť a družstvo. Živnostník je definovaný ako podnikateľ - fyzická osoba - nezapísaná v obchodnom registri. Do úvahy sa brali iba firmy a živnosti, ktoré boli podľa Registra právnických osôb aktívne v apríli 2021.

Graf 3 zobrazuje čerpanie pomoci podľa veku a typu žiadateľa. Celkovo bolo podporených 12,6 % firiem a 24,7 % živnostníkov v slovenskej ekonomike. Rozloženie čerpania podľa veku sa medzi firmami a živnostníkmi líši. Mladšie firmy čerpajú pomoc v nižšej miere ako staršie firmy, ktoré majú zabehnuté administratívne kapacity. Toto zistenie je v súlade so zisteniami OECD (2021), podľa ktorých mladšie stredné

a malé podniky v 32 krajinách OECD čerpali pomoc menej často v porovnaní so staršími firmami.⁸ V prípade živností nižšiu mieru čerpania pomoci u mladších živností nepozorujeme.

Box 2 Ako dlho trvá poskytnutie pomoci?

Vyhlásenie núdzového stavu v súvislosti s pandémiou COVID-19 postavilo slovenský verejný sektor, a zvlášť sieť úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, pred doposiaľ bezprecedentnú výzvu. Popri štandardnej agende úradov bolo nevyhnutné v čo možno najkratšom čase zabezpečiť vykonanie množstva úloh úzko súvisiacich s núdzovým stavom a dynamicky sa meniacou epidemickou situáciou. Medzi tieto úlohy patrilo aj zabezpečenie výplaty podpory poskytovanej v rámci opatrení „Prvej pomoci“. Podľa dát dostupných k 1. júlu 2021 trvala výplata pomoci v priemere menej ako 5 pracovných dní od momentu prijatia žiadosti, prípadne mesačného výkazu, až po spracovanie podkladu na úhradu príslušným úradom práce.⁹

V prípade subjektov, ktoré si požiadali o pomoc za jeden mesiac a **majú podpísanú dohodu**, si poskytnutie pomoci za nasledujúce mesiace **nevyžaduje podpisovanie novej dohody, ale postačuje predloženie výkazu**. Týmto sa po uzavretí dohody výrazne zjednodušuje a skracuje vybavovanie pomoci za nasledujúce mesiace.

Tabuľka B1 Trvanie vybavenia pomoci (od prijatia žiadosti alebo výkazu po spracovanie úradom práce)

Opatrenie	Priemerné trvanie vybavenia		Počet žiadostí / výkazov
	Kalendárne dni	Pracovné dni	
1	8,34	5,64	45 197
2	5,59	3,99	670 905
3A	6,52	4,62	71 106
3B	6,66	4,71	234 041
4A	9,23	6,47	102 310
4B	9,63	6,78	10 505
Spolu	6,35	4,50	1 134 064

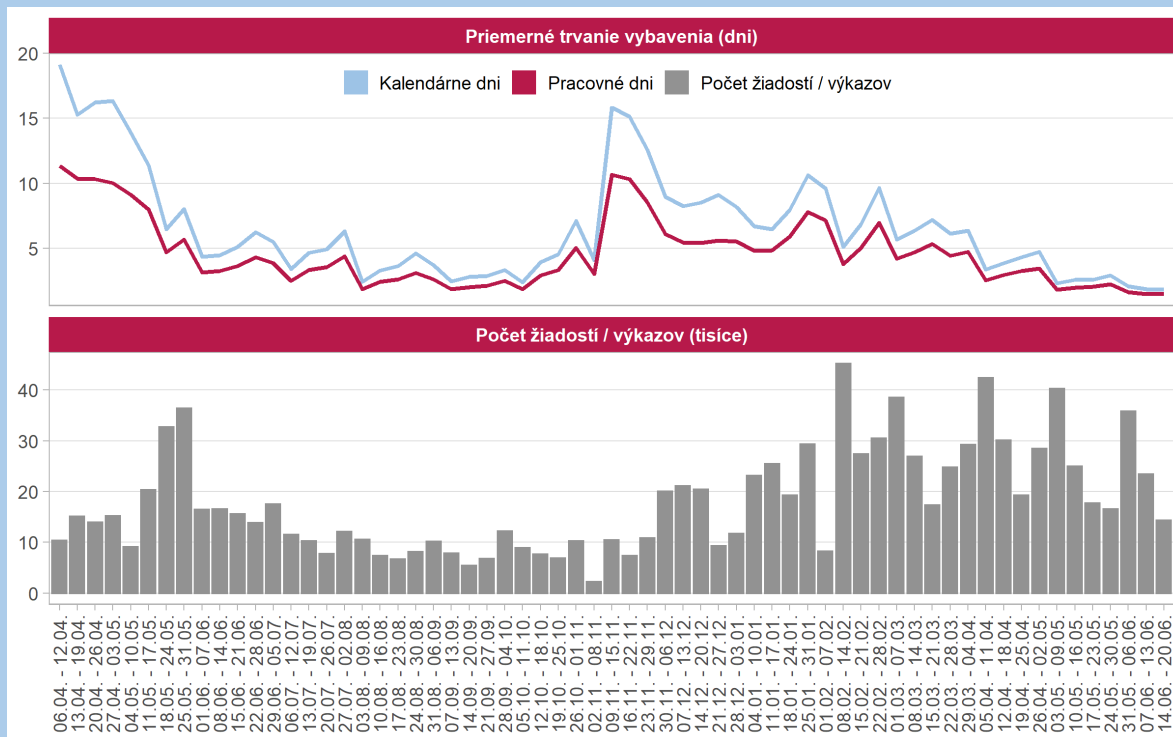
Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Priemerná dĺžka procesu za žiadosti a výkazy prijaté najneskôr 20. júna 2021 a zároveň vybavené najneskôr 1. júla 2021. Za moment prijatia sa považuje zaregistrovanie v internom systéme ÚPSVaR.

Tabuľka B1 a Graf B1 obsahujú informácie o trvaní vybavenia nových žiadostí ako aj výkazov prijatých v období apríl 2020 až jún 2021 k dohodám z predchádzajúcich mesiacov. Vybavenie pomoci sa výrazne zrýchlilo od polovice mája 2020, odkedy okrem nových žiadostí úrady práce vybavujú aj výkazy k už existujúcim dohodám. V októbri a v novembri prišlo k skokovitým nárastom trvania vybavenia spojeným s prechodom na „Prvú pomoc +“. Po týchto nárastoch však opäť pozorujeme zrýchlenie vybavovania, ktorého trvanie sa vrátilo na hodnoty podobné tým, ktoré sme pozorovali pri pôvodnej „Prvej pomoci“. Prechod na „Prvú pomoc ++“ síce spôsobil mierne predĺženie priemerného vybavenia žiadostí a výkazov, ktoré sledujeme na Grafe B1, avšak po úvodnom nápoře, ktorý sa prejavil v značnom náraste počtu žiadostí najmä v druhom februárovom týždni, opäť sledujeme postupný pokles v počte dní nevyhnutných na zvládnutie celého procesu.

⁸ Viac tu: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/6039c015-en/index.html?itemId=/content/component/6039c015-en>

⁹ S cieľom eliminovať možnú diskrepanciu medzi dátumom odoslania žiadosti o podporu žiadateľom a jej registráciou bola odhadovaná celková dĺžka procesu výplaty predĺžená o dva dni.

Graf B1 Vybavenie pomoci sa postupne zrýchľuje

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Priemerná dĺžka procesu za žiadosti a výkazy prijaté najneskôr 20. júna 2021 a zároveň vybavené najneskôr 1. júla 2021. Za moment prijatia sa považuje zaregistrovanie v internom systéme ÚPSVaR.

Pandemické ošetrovné

Prerušenie vyučovania v školách a školských zariadeniach od 16. marca 2020 do odvolania vytvorilo u pracujúcich potrebu zabezpečiť starostlivosť o deti. MPSVR SR na túto situáciu zareagovalo zavedením dávky „pandemické ošetrovné“, na ktorú získali nárok nemocensky poistení rodičia, ktorí sa počas krízovej situácie (od 12. marca 2020) súvisiacej so šírením ochorenia COVID-19 osobne starali o dieťa, ktoré nedovršilo jedenásty rok, alebo do dovŕšenia šestnásteho roku veku, ak išlo o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom.¹⁰ Výška ošetrovného za deň je rovnako ako pri bežnom ošetrovnom 55 % denného vymeriavacieho základu určeného z najviac dvojnásobku priemernej mzdy spred dvoch rokov (približne 70 % čistej mzdy).¹¹

Podmienky pri poskytovaní pandemickej OČR sa zmenili novelou zákona o sociálnom poistení, ktorá nadobudla účinnosť 23. septembra 2020.¹² Cieľom novely bolo predovšetkým upraviť podmienky nároku na pandemické ošetrovné v školskom roku 2020/2021. Po novom majú nárok na ošetrovné v čase trvania krízovej situácie nemocensky poistení poistenci starajúci sa o dieťa, ktoré je choré, ktoré je v karanténe alebo je zatvorená škola alebo škôlka, ktorú dieťa navštevuje. Nárok na pandemické ošetrovné ostal zachovaný aj v prípade rodinných príslušníkov, ktorí zabezpečujú starostlivosť o príbuzného, ktorému sa neposkytuje starostlivosť v zariadení sociálnych služieb z dôvodu obavy o jeho zdravie. Toto sa však nevzťahuje na rodičov žiakov základných škôl, pre ktorých je prezenčná školská dochádzka od 1. septembra 2020 opäť povinná, a nárok vzniká len pri uzavretí

¹⁰ Novela zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení prostredníctvom zákona číslo 63/2020 Z. z.

¹¹ Viac podrobností na webovej stránke MPSVR SR, „Ošetrovné a nemocenské.“ dostupnej na www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/pracovna-oblast/osetrovne-nemocenske/.

¹² Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne www.employment.gov.sk/sk/informacie-media/aktuality/zmeny-pri-poskytovaní-pandemickej-ocr.html

zariadenia príslušným orgánom. Od 1. do 30. apríla 2021 zvýšila Sociálna poisťovňa pandemické ošetrovné na 75 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.¹³

Tabuľka 4 Vyplatené dávky „ošetrovné“

Mesiac	2019	2020	2021	Nárast / pokles			Nárast / pokles (%)		
				2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2021 vs. 2020	2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2021 vs. 2020
Počet dávok									
január		14 937	22 250			7 313			49,0 %
február		14 108	52 479			38 371			272,0 %
marec	25 297	24 854	55 258	-443	29 961	30 404	-1,8 %	118,4 %	122,3 %
apríl	15 690	80 407	38 918	64 717	23 228	-41 489	412,5 %	148,0 %	-51,6 %
máj	13 918	149 856	23 890	135 938	9 972	-125 966	976,7 %	71,6 %	-84,1 %
jún	13 477	131 851	16 213	118 374	2 736	-115 638	878,3 %	20,3 %	-87,7 %
júl	13 015	56 264		43 249			332,3 %		
august	10 350	26 217		15 867			153,3 %		
september	10 170	24 060		13 890			136,6 %		
október	12 781	15 834		3 053			23,9 %		
november	16 495	23 692		7 197			43,6 %		
december	14 731	20 608		5 877			39,9 %		
Výdavky (tisíce eur)									
január		1 709	3 749			2 040			119,3 %
február		1 674	12 238			10 563			630,9 %
marec	2 725	3 004	10 744	278	8 018	7 740	10,2 %	294,2 %	257,7 %
apríl	1 705	15 463	8 471	13 758	6 766	-6 992	807,0 %	396,9 %	-45,2 %
máj	1 554	46 756	5 163	45 202	3 609	-41 593	2 908,0 %	232,2 %	-89,0 %
jún	1 475	45 374	2 662	43 899	1 187	-42 712	2 976,2 %	80,5 %	-94,1 %
júl	1 480	17 748		16 267			1 099,0 %		
august	1 286	7 569		6 283			488,6 %		
september	1 304	7 032		5 728			439,3 %		
október	1 454	2 539		1 085			74,6 %		
november	1 881	2 937		1 056			56,1 %		
december	1 659	3 054		1 395			84,1 %		

Zdroj: Informačný systém Syrius (týždenné údaje platné k 1.7.2021). Pozn.: Vyplatené dávky predstavujú nárok za predchádzajúce mesiace.

Počas prvého roka pandémie (marec 2020 až február 2021) vzrástol počet vyplatených dávok ošetrovné medziročne 3,6-násobne o 453 403 dávok; výdavky v rovnakom období vzrástli zhruba 8,4-násobne o takmer 148 milióna eur. V druhom roku pandémie (marec až jún 2021) vzrástol počet vyplatených dávok ošetrovné oproti predpandemickému obdobiu o 65 897, čo predstavuje nárast o 96 %. V rovnakom období vzrástli výdavky na dávku ošetrovné o 19,6 milióna eur (262 %) v porovnaní s rovnakým obdobím pred vypuknutím pandémie.

Pandemické nemocenské

Jedným z protipandemických opatrení bola povinná izolácia osôb s potvrdeným ochorením alebo s podozrením na ochorenie COVID-19. Nemocensky poisteným poistencom, ktorí boli lekárom uznaní za dočasne práceneschopného (DPN) z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie, vzniká od prvého dňa nariadenej karantény alebo izolácie nárok na dávku „pandemické nemocenské“ vo výške 55 % denného

¹³ Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne <https://www.socpoist.sk/aktuality-socialna-poistovna-zvysi-pandemicku-pn-a-ocr-za-april-automaticky-poistenci-uz-zaroven-mozu-ziadat-o-znovu-posudenie-pandemickej-ocr/48411s69488c>

vymeriavacieho základu (približne 70 % čistej mzdy).¹⁴ Od 1. do 30. apríla 2021 zvýšila Sociálna poisťovňa pandemické nemocenské na 75 % denného vymeriavacieho základu alebo pravdepodobného denného vymeriavacieho základu.¹⁵

Počet novohlásených prípadov DPN z dôvodu „karanténne opatrenie“ prvýkrát kulminoval v marci 2020, keď počet nových prípadov dosiahol takmer 40 000 (**Chyba! Odkaz na záložku nie je platný.**). Tento počet zahŕňa všetky druhy karanténnych opatrení (napríklad z dôvodu žltáčky). Keďže v marci predošlého roka bolo nahlásených len 10 prípadov, je možné predpokladať, že takmer všetky karantény sa týkali ochorenia COVID-19. Po poklese počas letných mesiacov začal počet novohlásených prípadov DPN z dôvodu zhoršujúcej sa epidemickej situácie a plošného testovania opäť stúpať a v zimných mesiacoch atakoval hodnotu 100 000 prípadov mesačne. V máji 2021 novohlásené prípady dosiahli úroveň s pred septembra 2020, konkrétne bolo zaznamenaných 10,2 tisíc prípadov.

Tabuľka 5 Počet novohlásených prípadov DPN s dôvodom vzniku „karanténne opatrenie“

Rok	Jan	Feb	Mar	Apr	Máj	Jún	Júl	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2019	12	5	10	7	13	9	9	9	13	10	11	2
2020	6	43	39 413	6 451	4 314	1 818	2 479	4 243	10 420	63 028	67 450	92 100
2021	93 711	97 060	71 448	27 676	10 186	2 387						

Zdroj: Sociálna poisťovňa. Pozn.: Údaj za jún 2021 je spracovaný k 11. júlu 2021.

Počas prvého roka pandémie vzrástol počet vyplatených dávok nemocenské o 571 676 dávok (1,4 násobný nárast), čo sa premietlo do nárastu výdavkov 1,4-násobne o 190 miliónov eur.¹⁶ V druhom roku pandémie (marec až jún 2021) vzrástol počet vyplatených dávok nemocenské oproti predpandemickému obdobiu o 302 108 (56 %). V rovnakom období vzrástli výdavky na dávku nemocenské o 117 miliónov eur (76 %) v porovnaní s rovnakým obdobím pred vypuknutím pandémie (**Chyba! Odkaz na záložku nie je platný.**).

Tabuľka 6 Vyplatené dávky „nemocenské“

Mesiac	2019	2020	2021	Nárast / pokles			Nárast / pokles (%)		
				2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2021 vs. 2020	2020 vs. 2019	2021 vs. 2019	2021 vs. 2020
Počet dávok									
január		129 784	229 468			99 684			76,8 %
február		134 968	247 804			112 836			83,6 %
marec	154 834	143 256	259 955	-11 578	105 121	116 699	-7,5 %	67,9 %	81,5 %
apríl	143 625	193 587	248 957	49 962	105 332	55 370	34,8 %	73,3 %	28,6 %
máj	121 150	195 391	182 314	74 241	61 164	-13 077	61,3 %	50,5 %	-6,7 %
jún	115 231	146 826	145 722	31 595	30 491	-1 104	27,4 %	26,5 %	-0,8 %
júl	114 831	125 594		10 763			9,4 %		
august	105 385	120 112		14 727			14,0 %		
september	106 004	119 297		13 293			12,5 %		
október	112 567	122 233		9 666			8,6 %		
november	125 958	181 356		55 398			44,0 %		
december	121 756	232 845		111 089			91,2 %		

¹⁴ Nárok na „pandemické nemocenské“ vznikol na základe novely zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Pred účinnosťou novely patrila poistencovi dávka vo výške 25 % denného vymeriavacieho základu. Viac podrobností na webovej stránke MPSVR SR, „Ošetrovné a nemocenské.“ dostupnej na

www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/pracovna-oblast/osetrovne-nemocenske/.

¹⁵ Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne <https://www.socpoist.sk/aktuality-socialna-poistovna-zvysi-pandemicku-pn-a-ocr-za-april-automaticky-poistenci-uz-zaroven-mozu-ziadat-o-znovu-posudenie-pandemickej-ocr/48411s69488c>

¹⁶ Dávka "pandemické nemocenské" tvorí len zlomok celkových vyplatených dávok. Napríklad v apríli 2020 predstavovalo "pandemické nemocenské" približne desatinu všetkých vyplatených dávok (Informačný systém Sociálnej poisťovne).

Výdavky (tisíce eur)									
január		41 409	67 466			26 056			62,9 %
február		41 458	73 018			31 560			76,1 %
marec	39 278	43 001	75 021	3 723	35 743	32 021	9,5 %	91,0 %	74,5 %
apríl	40 583	51 421	79 436	10 838	38 854	28 015	26,7 %	95,7 %	54,5 %
máj	37 333	61 536	64 058	24 203	26 725	2 522	64,8 %	71,6 %	4,1 %
jún	36 154	52 924	51 743	16 771	15 589	-1 182	46,4 %	43,1 %	-2,2 %
júl	34 957	44 765		9 807			28,1 %		
august	34 782	44 122		9 339			26,9 %		
september	34 418	43 147		8 729			25,4 %		
október	33 886	41 702		7 816			23,1 %		
november	38 460	52 952		14 492			37,7 %		
december	37 581	63 886		26 305			70,0 %		

Zdroj: Informačný systém Syrius (týždenné údaje platné k 1.7.2021). Pozn.: Vyplatené dávky predstavujú nárok za predchádzajúce mesiace.

Odklad a odpustenie povinnosti zaplatiť odvody

Dôležitou súčasťou podpory udržania pracovných miest je aj odklad a odpustenie odvodových povinností zamestnávateľov a SZČO. MPSVR SR pristúpilo k zmene zákona o sociálnom poistení s cieľom umožniť odklad odvodov zamestnávateľa a SZČO za marec 2020 a odpustenie týchto odvodov za apríl 2020.¹⁷ Následne vláda SR prijala nariadenia umožňujúce odklad odvodov aj za máj až júl 2020.¹⁸ V decembri vláda rozhodla aj o možnosti požiadať o odklad splatnosti odvodov za december 2020 do 30. júna 2021.¹⁹ Ďalšie rozšírenie tohto druhu podpory prišlo v januári 2021, keď vláda umožnila predĺženie splatnosti odvodov za tento mesiac až do konca júna 2021.²⁰ 24. februára 2021 nadobudlo platnosť nariadenie vlády Slovenskej republiky²¹, ktoré umožňuje odklad odvodov aj za február 2021, taktiež do konca júna 2021, pri splnení stanovených podmienok. Vláda pristúpila k obdobnému odkladu odvodov aj za marec a apríl 2021²². 21. mája nadobudlo účinnosť nariadenie vlády Slovenskej republiky²³, na základe ktorého môžu subjekty spĺňajúce podmienky požiadať o odklad odvodov aj za máj 2021. Odklad a odpustenie odvodov na sociálne poistenie znižuje mzdové náklady na priemerného zamestnanca takmer o jednu pätinu.

Tabuľka 7 Odklad a odpustenie odvodov na sociálne poistenie: základné štatistiky ^a

Mesiac	Typ žiadateľa		Spolu
	SZČO	Zamestnávateľ	
Počet			
marec 2020 (odklad)	5 048	6 133	11 181
apríl 2020 (odpustenie)	13 616	19 408	33 024
máj 2020 (odklad)	2 502	3 397	5 899
jún 2020 (odklad)	1 188	1 332	2 520
júl 2020 (odklad)	964	861	1 825
december 2020 (odklad)	978	1 746	2 724
január 2021 (odklad)	1 357	2 485	3 842
február 2021 (odklad)	1 293	2 184	3 477
marec 2021 (odklad)	1 141	1 946	3 087
apríl 2021 (odklad)	767	1 401	2 168
máj 2021 (odklad)	321	86	407

¹⁷ Pre detailný popis pravidiel a podmienok odkladu a odpustenia odvodov, pozri zákon 68/2020 Z. z. a 95/2020 Z. z., ako aj nariadenie vlády 76/2020 Z. z. novelizované nariadeniami 132/2020 Z. z. a 102/2021 Z. z. Vecný rámec tohto komentára sa obmedzuje na opatrenia v pôsobnosti MPSVR SR, preto sa nevenujeme vyhodnoteniu prípadného odkladu, odpusteniu alebo iným zmenám v odvodoch na zdravotné poistenie.

¹⁸ Pozri nariadenie vlády 131/2020 Z. z.

¹⁹ Pozri nariadenie vlády 380/2020 Z. z.

²⁰ Pozri nariadenie vlády 31/2021 Z. z., ktoré novelizuje a dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

²¹ Pozri nariadenie vlády 89/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

²² Pozri nariadenie vlády 154/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

²³ Pozri nariadenie vlády 181/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

Suma			
marec 2020 (odklad)	852 118,35 €	18 145 928,29 €	18 998 046,64 €
apríl 2020 (odpustenie)	2 415 798,88 €	66 156 147,07 €	68 571 945,95 €
máj 2020 (odklad)	467 765,57 €	20 267 763,01 €	20 735 528,58 €
jún 2020 (odklad)	224 215,93 €	10 173 938,77 €	10 398 154,70 €
júl 2020 (odklad)	178 594,31 €	3 752 017,30 €	3 930 611,61 €
december 2020 (odklad)	176 684,55 €	5 560 376,33 €	5 737 060,88 €
január 2021 (odklad)	263 402,67 €	7 411 079,98 €	7 674 482,65 €
február 2021 (odklad)	261 340,80 €	6 507 804,22 €	6 769 145,02 €
marec 2021 (odklad)	236 563,72 €	6 842 203,54 €	7 078 767,26 €
apríl 2021 (odklad)	163 022,18 €	5 097 106,82 €	5 260 129,00 €
máj 2021 (odklad)	66 350,12 €	476 401,50 €	542 751,62 €

Zdroj: Sociálna poisťovňa. Pozn.: ^aÚdaje sú aktuálne k 14. júnu 2021; očakávame aktualizáciu dát do budúcnosti tak z dôvodu postupného spracovávania existujúcich podkladov zakladajúcich nárok na odklad/odpustenie odvodov, ako aj z dôvodu korekcie doteraz spracovaných podkladov;

^bÚdaje obsahujú aj dáta za subjekty spadajúce do sektora verejnej správy v zmysle metodiky ESA2010 a predstavujú horný odhad poklesu príjmov Sociálnej poisťovne z odvodov SZČO a zamestnávateľov z dôvodu odkladu alebo odpustenia odvodov za daný mesiac.

Odklad splatnosti odvodov na sociálne poistenie za rok 2020 bol pôvodne schválený do leta 2020 a neskôr predĺžený až do 30. júna 2021. Na základe nariadenia vlády Slovenskej republiky²⁴ sa upravila aj splatnosť odvodov nasledovne: odložené odvody za marec 2020 sú splatné v termíne do 30. septembra 2021, za máj 2020 do 31. decembra 2021, za jún 2020 do 31. marca 2022, za júl 2020 do 30. júna 2022, za december 2020 do 30. septembra 2022, za január 2021 do 31. decembra 2022, za február 2021 do 31. marca 2023, za marec 2021 do 30. júna 2023 a odložené odvody za apríl 2021 sú splatné v termíne do 30. septembra 2023. Odklad odvodov je umožnený tým subjektom, ktoré vykázali za daný mesiac pokles čistého obratu alebo pokles príjmov aspoň o 40 % v porovnaní s rokom 2019, príp. s februárom 2020. Odpustenie odvodov za apríl 2020 bolo zamerané na podporu tých subjektov, ktoré mali v apríli 2020 aspoň jednu zo svojich prevádzok zatvorenú dlhšie ako 15 dní na základe rozhodnutia Úradu verejného zdravotníctva. Tabuľka 7 obsahuje základné štatistiky o využití možnosti odkladu a odpustenia odvodov na sociálne poistenie podľa dát dostupných k 14. júnu 2021 v delbe podľa charakteristiky subjektov. Túto formu podpory udržania pracovných miest mohli využiť aj subjekty zaradené do sektora verejnej správy.

Situácia na trhu práce

Nárast identifikovaných prípadov COVID-19 a následné protipandemické opatrenia vyvolali na pracovnom trhu výrazný pohyb. V apríli 2020 sme prvýkrát po 14 mesiacoch pozorovali vyšší prítok nových uchádzačov o zamestnanie do evidencie ako ich odtok. Konkrétne, v apríli 2020 bolo zaevidovaných 29 275 nových uchádzačov o zamestnanie, čo predstavuje oproti predošlému mesiacu viac ako dvojnásobok. Situácia na pracovnom trhu sa počas letných mesiacov stabilizovala. Pokles nezamestnanosti zaznamenaný počnúc augustom 2020 (pozri Graf 5) evidujeme aj po sezónnom očistení dát.

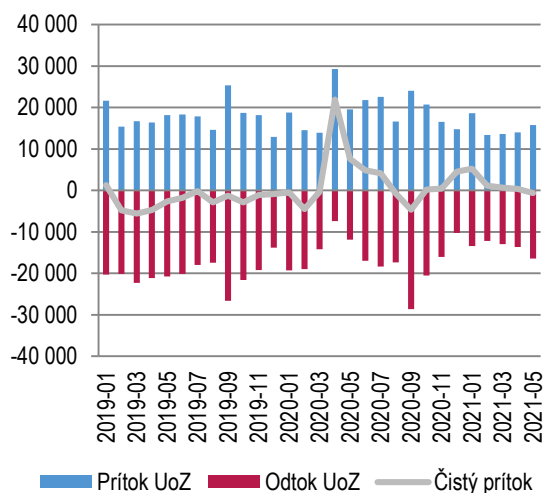
So zhoršovaním epidemiologickej situácie na jeseň však prítok uchádzačov do evidencie opäť začal prevyšovať ich odtok. Tento stav trval od októbra 2020 až do apríla 2021. Údaje z portálu Profesia však naznačujú, že v letných mesiacoch možno rátať s oživením pracovného trhu. V máji 2021 pridali zamestnávatelia viac ako 27 tisíc pracovných ponúk, čo je najvyšší počet ponúk za posledných 24 rokov.²⁵ Toto oživenie pozorujeme aj v administratívnych údajoch Ústredia práce. V máji 2021 sme pozorovali čistý odtok z evidencie uchádzačov o zamestnanie, ktorý dosiahol hodnotu 659 uchádzačov. Miera evidovanej nezamestnanosti dosiahla hodnotu 7,92 %.²⁶

²⁴ Pozri nariadenie vlády 181/2021 Z. z., ktoré dopĺňa nariadenie 131/2020 Z.z

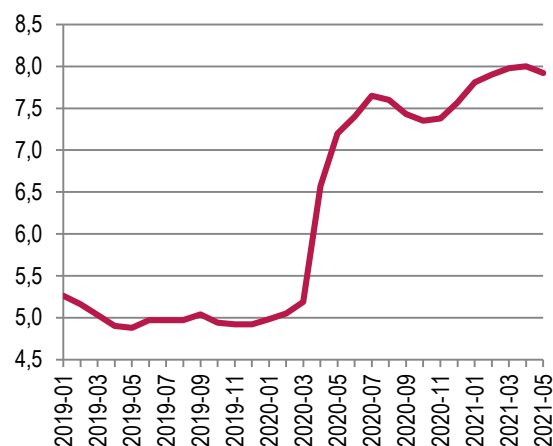
²⁵ Viac tu: <https://firma.profesia.sk/zamestnavatelia-pridali-za-jeden-mesiac-viac-ako-27-tisic-ponuk-stalo-sa-tak-po-prvy-raz-v-historii/>

²⁶ Miera evidovanej nezamestnanosti je vypočítaná z počtu disponibilných UoZ, t.j. takých, ktorí bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môžu nastúpiť do pracovného pomeru. Celková miera nezamestnanosti môže byť vyššia, nakoľko zohľadňuje aj nedisponibilných UoZ (napr. dočasná práceneschopnosť, OČR, vzdelávanie a príprava pre trh práce alebo menšie obecné služby).

Graf 4 Prítok a odtok UoZ

Graf 5 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v %

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Čistý prítok je vypočítaný ako "prítok mínus odtok UoZ".

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Miera nezamestnanosti je vypočítaná z počtu disponibilných UoZ.

Počet zamestnávateľov sa v júni 2021 medziročne nezmenil, ale celkový počet poistných vzťahov (zamestnanci, dohody a SZČO) stúpol o 1,1 % (**Chyba! Odkaz na záložku nie je platný.**). Počet zamestnaneckých poistných vzťahov dosiahol hodnotu 1 969 697, čo medziročne predstavuje nárast o 0,4 %. Výraznejší medziročný rast pozorujeme v prípade dohód (+3,9 %) a samostatne zárobkovo činných osôb (2,3 %).

Tabuľka 8 Vývoj počtu poistencov z registra Sociálnej poisťovne

Subjekt	Jún 2020	Jún 2021	Nárast / pokles	Nárast / pokles (%)
Zamestnávateľa	187 171	187 168	-3	0,0 %
Zamestnanci (ZEC)	1 962 416	1 969 697	7 281	0,4 %
Dohody (DOH)	375 536	390 335	14 799	3,9 %
SZČO povinne poistení	213 020	217 942	4 922	2,3 %
Spolu (ZEC + DOH + SZČO)	2 550 972	2 577 974	27 002	1,1 %

Zdroj: Sociálna poisťovňa.

Vzhľadom na pretrvávajúcu pandemickú situáciu vláda SR niekoľkokrát schválila predĺženie nástroja „Prvá pomoc“. Posledným predĺžením podpory do júna 2021 zároveň navýšila aj jednotlivé príspevky a rozšírila okruh oprávnených poberateľov.²⁷ Zároveň rozhodla aj o predĺžení doby splatnosti poistného na sociálne poistenie za vybrané mesiace roka 2020 až do júna 2021. Viaceré z nástrojov podpory budú k dispozícii obyvateľom aj v najbližších mesiacoch a ich využitie je potrebné priebežne monitorovať a vyhodnocovať.

Box 3 Regionálny pohľad na vývoj nezamestnanosti počas obdobia od vypuknutia pandémie

Podľa údajov ÚPSVaR o vývoji nezamestnanosti medzi februárom 2020 a májom 2021 došlo k zvýšeniu miery evidovanej nezamestnanosti z 5,05 % na 7,92 %. Miera evidovanej nezamestnanosti v máji 2021 medzimesačne klesla po prvýkrát po šiestich mesiacoch, a to o 0,08 p.b. (z 8 % v apríli na 7,92 % v máji). Síce prítok UoZ bol v máji vyšší v porovnaní s predchádzajúcimi tromi mesiacmi, odtok UoZ reagoval výrazne rýchlejšie, a to spôsobilo, že čistý prítok UoZ bol prvýkrát tento rok negatívny. S výnimkou Košického a Bratislavského kraja sme zaznamenali medzimesačný pokles v počte uchádzačov o zamestnanie u

²⁷ Viac informácií o aktuálnych podmienkach podpory je dostupných na internetovej stránke www.pomahameludom.sk.

všetkých ostatných krajov. Tabuľka B3 obsahuje údaje o náraste miery nezamestnanosti v jednotlivých krajoch za obdobie február 2020 až máj 2021.

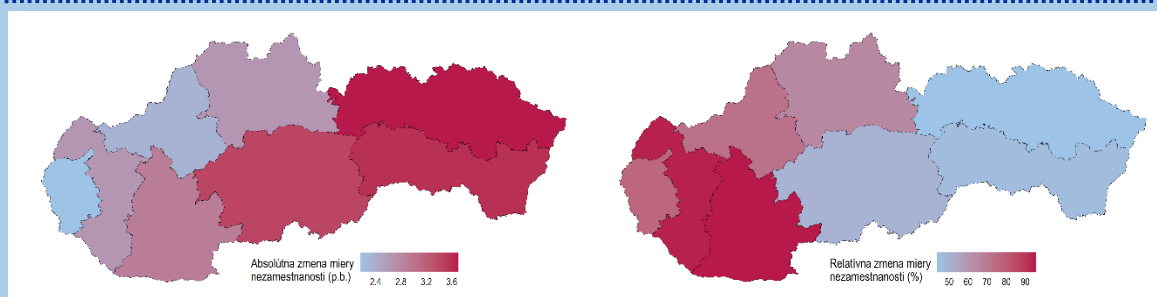
Tabuľka B3 Miera evidovanej nezamestnanosti v percentách a jej zmena (február 2020 – máj 2021)^a

Kraj	február 2020	máj 2021	absolútna zmena (v p.b.)	relatívna zmena (v %)
Bratislavský	2,83	4,94	2,11	74,56
Trnavský	2,80	5,32	2,52	90,00
Trenčiansky	3,21	5,45	2,24	69,78
Nitriansky	3,04	5,81	2,77	91,12
Žilinský	4,07	6,60	2,53	62,16
Banskobystrický	6,94	10,21	3,27	47,12
Prešovský	8,45	12,11	3,66	43,31
Košický	7,70	11,33	3,63	47,14
SR	5,05	7,92	2,87	56,83

Zdroj: ÚPSVaR a vlastné výpočty; Pozn.:^aMiera nezamestnanosti bola vypočítaná z počtu disponibilných UoZ.

Z údajov dostupných k 1. júlu 2021 vyplýva, že miera evidovanej nezamestnanosti rástla v porovnaní s februárom 2020 najvýraznejšie v absolútnom vyjadrení (v p.b.) v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji (nárast o 3,66 p.b., 3,63 p.b., respektíve 3,27 p.b.). V pomernom vyjadrení k hodnote z februára 2020 (v percentách) najmarkantnejšie vzrástla evidovaná miera nezamestnanosti v Nitrianskom (91,12 % respektíve 2,77 p.b.) a Trnavskom kraji (90,00 % respektíve 2,52 p.b.). Naopak, najnižšiu mieru nárastu nezamestnanosti v absolútnom vyjadrení zaznamenali úrady práce v Bratislavskom a Trenčianskom kraji. Vzhľadom na fakt, že nezamestnanosť rástla na celom území SR a jej miera bola vo februári 2020 o niekoľko p.b. vyššia v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji oproti zvyšku SR, relatívny medziročný nárast miery nezamestnanosti je v týchto regiónoch podstatne nižší ako na západe SR (pozri posledný stĺpec v Tabuľke B3 a Graf B2).

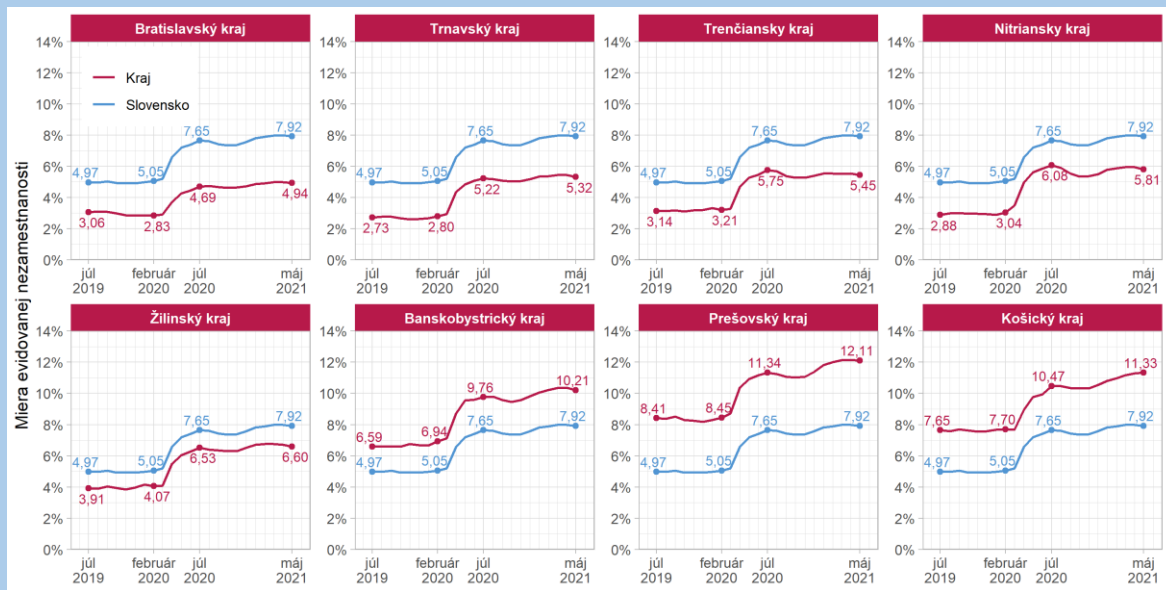
Graf B2 Zmena miery evidovanej nezamestnanosti medzi februárom 2020 a májom 2021

Zdroj: ÚPSVaR a vlastné prepočty

Záver z predchádzajúceho odseku potvrdzuje aj Graf B3. Zároveň však dokumentuje pokles miery evidovanej nezamestnanosti zaznamenaný v máji 2021 vo všetkých krajoch s výnimkou Košického. V Žilinskom kraji evidujeme trojmesačný kontinuálny pokles evidovanej miery nezamestnanosti, čo naznačuje postupné oživovanie situácie na pracovnom trhu. Zdá sa, že obozretné otváranie ďalších segmentov ekonomiky, doma a v zahraničí, znamenalo pozitívny impulz pre slovenský trh práce. S uvoľňovaním ďalších opatrení a príchodom letnej sezóny môžeme očakávať dodatočné pozitívne efekty a zvýšenie ekonomickej aktivity, čo sa prejaví tak na celoslovenských, ako aj regionálnych číslach miery nezamestnanosti.

Graf B3 Evidovaná nezamestnanosť v máji 2021 medzimesačne vzrástla iba v Košickom kraji

Zdroj: ÚPSVaR

Bibliografia

- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020a). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 4)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/09/isp_2020_prva_pomoc_update4_final.pdf
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 5)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/10/ISP_2020_Prva_pomoc_update5_final.pdf
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020c). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 6)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/11/ISP_2020_Prva_pomoc_update6_FINAL.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020a). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_final5.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 2)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020covid_druha_aktualizacia.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020c). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 3)*. Dostupné na Internete: SIP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_august2020_aktual3_final.pdf
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., Veselková, M., & Vojtechová, B. (2020). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia)*. Dostupné na Internete: ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_20200615.pdf
- MPSVR SR. (2020). *Z „Prvej pomoci +“ rezort vyplatí viac peňazí väčšiemu počtu žiadateľov, 28. 10.* Dostupné na Internete: internetová stránka MPSVR SR: <https://bit.ly/32fm9RII>
- Úrad vlády SR. (2020). *Uznesenie č. 682/2020 a materiál č. 23088/2020*. Dostupné na Internete: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/18833/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 319/2021 a materiál č. UV-10558/2021*. Slovensko. Dostupné na Internete: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/19292/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 72/2021 a materiál č. UV-2115/2021*. Slovensko. Dostupné na Internete: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25710/1>
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny. (2021). *Oznámenie o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku v rámci projektu "Prvá Pomoc" (aktualizácia č 18 - podmienky platné pre oprávnené obdobie od 01.02.2021)*. Dostupné na internete: https://www.pomahameludom.sk/pp_plus_docs/marec_2021_2/Oznamenie_aktualizacia_od_01022021_final.pdf

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR. (2020). *Oznámenie o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku v rámci projektu „Prvá pomoc“ (aktualizácia č. 13)*. Dostupné na Internete: https://www.pomahameludom.sk/pp_plus_docs/december/Oznamenie_nov_platnost_od_01102020_ver05.pdf